

DE RECHTER BUITENSPEL? OVER DE TOEPASSING VAN DE MINNELIJKE SCHIKKING IN DE PRAKTIJK

Een reactie op een studienamiddag die gehouden werd op 16 november 1990 kan overkomen als vijgen na Pasen. De publikatie van een tribune van de hand van de heer MORRENS en van een verslag over de voormelde studienamiddag in *Panopticon* van maart-april 1991 zijn nochtans van die aard dat een reactie anderzijds niet mag uitblijven.

Zoals in het verslag wordt gezegd (p. 181) was er reeds een reactie van een parketmagistraat ten aanzien van een aantal standpunten door de heer MORRENS verwoord. Ik kan hier zeker inkomen. Het klinkt vooreerst verwonderlijk dat kleine parketten minder zouden seponeren dan grote parketten. In de zin zoals de heer MORRENS het begrijpt is het parket te Turnhout een klein parket (9 magistraten). Welnu, in dit 'kleine' parket wordt een zeer groot percentage van de dossiers geseponeerd. De vraag is niet of een parket groot of klein is, de vraag is alleen of het al dan niet over voldoende magistraten beschikt. Is het aantal magistraten te klein in verhouding tot het aantal dossiers, dan zal er noodgedwongen meer worden geseponeerd.

Ik kan het ook niet eens zijn met de zienswijze dat de marginale toepassing van de minnelijke schikking bij 'grote' parketten zou veroorzaakt zijn door het gebrek aan tijd, waardoor men veeleer naar een seponeringsbeleid gaat, en bij 'kleine' parketten omdat er geen nood aan bestaat vermits men toch tijd genoeg heeft. Veel meer kan ik mij aansluiten bij de zienswijze van de niet nadergenoemde magistraat, geciteerd op pagina 181, dat de houding van de benadeelde een reële struikelblok vormt voor het toepassen van de minnelijke schikking. Ik kom hier zo dadelijk nog op terug.

Uitgaande van een jarenlange ondervinding bij het parket te Turnhout – waaruit ik zeker geen veralgemeende conclusies wil trekken – durf ik stellen dat de geringe toepassing van de minnelijke schikking terug te voeren is op de twee hiernavermelde factoren.

Vooreerst is er het beleid van de rechter. Een minnelijke schikking heeft slechts zin als ze afschrikwekkend werkt, met andere woorden als men een bedrag kan voorstellen dat in verhouding staat tot de ernst van het misdrijf. Welnu, welke straf in overeenstemming is met de ernst van het misdrijf wordt uiteindelijk bepaald door de rechter. Wanneer de rechtbank de gewoonte heeft bij vele misdrijven voor een eerste inbreuk een voorwaardelijke straf toe te passen, dan heeft het voorstellen van een minnelijke schikking geen zin. De rechtzoekende weet ook dat hij een maximale kans heeft om slechts een voorwaardelijke straf op te lopen en zal niet overgaan tot het betalen van een bedrag, dat altijd hoger zal liggen dan de gerechtskosten.

Dit is geen kritiek op de houding van de rechtbanken: het is doodgewoon een vaststelling. De rechtbank legt de straffen op die zij passend oordeelt. Indien de

rechtspraak echter mild is, moet men niet van het openbaar ministerie verwachten dat het ruim gebruik gaat maken van de mogelijkheid tot minnelijke schikking.

Deze toestand stelt voor het openbaar ministerie immers een technische en een morele drempel. Een technische drempel, omdat het geen zin heeft minnelijke schikkingen voor te stellen waarvan het grootste deel toch zal worden geweigerd, om de hogervermelde reden. Men zou dan alleen bijkomend werk uitlokken en vertraging in de behandeling van de zaken verwekken.

Er is een morele drempel omdat, als men in dergelijke gevallen toch minnelijke schikkingen voorstelt, men eigenlijk een discriminatie invoert ten opzichte van de enkelen die toch zullen betalen en derhalve in feite zwaarder zullen gestraft zijn dan degenen die de zaak op haar beloop laten.

Een tweede belangrijke reden waarom de minnelijke schikking zo weinig succes kent is deze waarover de niet nadergenoemde parketmagistraat het heeft gehad. Het openbaar ministerie kan slechts een minnelijke schikking voorstellen als het slachtoffer werd vergoed. Deze vermenging van het burgerlijke en het strafrechtelijke aspect van een zaak is voor de benadeelde zeker een voordeel. Vanuit strafrechtelijk standpunt gezien is zij echter ongelukkig.

Door de mogelijkheid van een minnelijke schikking te laten afhangen van het al dan niet regelen van de schade, kan een onwillige burgerlijke partij of een onwillige verzekeraar stokken in de wielen steken. Al wie ooit advocaat is geweest te Turnhout in de tijd toen de correctionele rechtspraak van het Hof van Beroep aanzienlijk strenger was dan deze van de rechtbank te Turnhout, weet dat verzekeringsmaatschappijen die in hoger beroep gingen om principiële of financiële redenen heel wat jaren gevangenisstraf op hun geweten hebben!

Er is kritiek op het feit dat het openbaar ministerie, dat geen rechter is, in feite in staat is mensen te straffen door het procédé van de minnelijke schikking. Wat moet men dan denken van het feit dat, of men al dan niet een minnelijke schikking aangeboden krijgt, kan afhangen van een burgerlijke partij of van een verzekeraar?

Ook hier staat de magistraat van het openbaar ministerie voor een technische en morele drempel. Een technische drempel, omdat de regeling van de schade noodzakelijkerwijze enige tijd, vaak zelfs geruime tijd, in beslag neemt. Wanneer er dan toch geen regeling komt en er bijgevolg geen schikking mogelijk is, is dat weer eens zoveel vertraging die bovenop komt bij de reeds aanzienlijke vertraging in eerste aanleg en in hoger beroep, door de overbelasting van de rechtbanken en vooral van het hof.

Er bestaat een morele drempel omdat het systeem een voordeel biedt aan de kapitaalkrachtige verdachte of aan de verdachte die goed verzekerd is, omdat het de mogelijkheid geeft van morele druk aan een hebzuchtige of wraakzuchtige burgerlijke partij, omdat een verzekeringsmaatschappij die er financieel slecht voorstaat of waar men meer oog heeft voor de principes dan voor de cliënt, kan beletten dat iemand een minnelijke schikking kan zien uitvoeren.

Hier komt nog bij dat duidelijke, flagrante inbreuken gemakkelijker civielrechtelijk zullen geregeld worden omdat er geen betwisting mogelijk is en dat zij daarom eerder aan vervolging zullen ontsnappen dan zaken die meer voor betwisting vatbaar zijn.

Zodoende zet de voorwaarde dat het slachtoffer moet vergoed zijn een zware rem op toepassing van de minnelijke schikking.

J. CUYPERS
Eerste Substituut-Procureur des Konings te Turnhout